

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Географічний факультет

Кафедра фізичної географії

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента

ГРУНТОЗНАВСТВО З ОСНОВАМИ БІОГЕОГРАФІЇ
(назва дисципліни)

підготовки _____ **бакалавра** _____
(назва освітнього рівня)

спеціальності _____ **014.07 Середня освіта (Географія)** _____
(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Середня освіта. Географія. Економіка
(назва освітньо-професійної, освітньо-наукової / освітньо-творчої програм)

Луцьк – 2023

Силабус нормативного освітнього компонента ГРУНТОЗНАВСТВО з ОСНОВАМИ БІОГЕОГРАФІЇ першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія), за освітньою програмою «Середня освіта. Географія. Економіка».

Розробник: Полянський С. В., доцент кафедри фізичної географії, кандидат географічних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

Ткачук Н. М.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри фізичної географії

Протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри:

(Фесюк В. О.)

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань: «01 Освіта / Педагогіка» Спеціальність: «014. 07 Середня освіта (Географія)» Освітньо-професійна програма (спеціалізація): «Середня освіта. Географія. Економіка» перший (бакалаврський) рівень освіти	Нормативний
Кількість годин/кредитів <u>120/4</u>		Рік навчання – 2
ІНДЗ: <u>немає</u>		Семестр – 3-ий
		Лекції – 36 год.
		Практичні (семінар.) – 32 год.
		Самостійна робота – 44 год.
		Консультації – 8 год.
Мова навчання	Форма контролю: іспит Українська	

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Викладач	Полянський Сергій Володимирович
Науковий ступінь	кандидат географічних наук
Вчене звання	доцент
Посада	доцент кафедри фізичної географії
Профайл	https://wiki.vnu.edu.ua/wiki/ Полянський Сергій Володимирович
Телефон	+38 098 231 88 24
e-mail	polianskyi.serhiy@vnu.edu.ua, polianskyi@ukr.net
Дні занять	http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700
Консультації	Очні консультації: 2 академічні години кожного понеділка о 13.25-14.45, аудиторія С-612
Дистанційний курс на платформі Moodle	http://194.44.187.60/moodle/course/view.php?id=592

III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Анотація курсу

Освітній компонент «Ґрунтознавство з основами біогеографії», складений відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань «01 Освіта / Педагогіка»; спеціальності «014 Середня освіта. Географія»; освітньо-професійної програми «Середня освіта. Географія. Економіка».

Освітній компонент «Ґрунтознавство з основами біогеографії» належить до нормативних дисциплін, спрямований на вивчення взаємозв'язків та взаємозалежностей між процесами, що впливають на формування ґрунтового покриву планети. Розглядає ґрунт як важливий природний ресурс та об'єкт господарської діяльності, його значення в науково-технічному прогресі сільськогосподарського виробництва та вирішення завдань раціонального використання і збереження природних ресурсів, зокрема земельних.

Вивчення понять, принципів та концепцій, основних методологічних та методичних підходів біогеографії, характеристик біоценозів, відомостей щодо біогеографічного районування Землі.

Пререквізити

Здобувачі вищої освіти повинні мати загальні знання з географії та наук про Землю отриманих з освітніх компонентів:

геохімія (здатність розуміти суть хімічних процесів взаємодії між хімічними елементами та їх сполуками, які лежать в основі розподілу сполук та їх відносного вмісту в геосферах, а також геохімічної міграції);

– інформатика (здатність застосовувати розрахункові можливості сучасних персональних комп'ютерів та пакетів прикладних програм (MS Office, Statistica, Golden Software Surfer) для проведення математичних розрахунків та графічних побудов з метою аналізу та оцінки залежностей між географічними явищами та процесами);

– філософія (здатність застосовувати знання про системний підхід, структуру та функції систем, особливості динаміки складних систем та їх формалізації, критерії, стани, відгуки систем для їх моделювання методами математики);

- геологія (здатність застосовувати знання про літосферу, її склад, структуру, властивості, історію розвитку, процеси для розуміння суті географічних процесів та їх моделювання);

- гідрологія (здатність застосовувати знання про гідросферу, її склад, структуру, властивості, значення гідросфери для планети та життя для розуміння суті гідрологічних процесів та їх моделювання);

– метеорологія (здатність застосовувати знання про атмосферу, її склад, структуру, властивості, атмосферні процеси, циркуляцію атмосфери, клімат та його зміни для розуміння суті метеорологічних процесів та їх моделювання);

- економічна та соціальна географія (здатність застосовувати положення суспільно-географічних дисциплін для моделювання процесів регіонального розвитку, населення, розселення населення, урбанізації; здатність проводити аналіз сучасного економічного, соціального, політичного стану розвитку певної території);

– геоекологія (здатність застосовувати знання про середовище життя організмів, екологічні фактори, екологічні ніші, вплив господарської діяльності людини на стан навколишнього природного середовища для розуміння суті екологічних процесів та їх моделювання; здатність встановлювати причинно-наслідкові та функціональні залежності між показниками, ситуаціями, результатами, які виникають у природокористуванні).

Постреквізити: регіональна географія, фізична географія материків і океанів, фізична географія України, методи географічних досліджень, геоекологія, теорія і методологія географічної науки, географічний моніторинг, раціональне природокористування та охорона природи, екологічна безпека, інформаційні технології в географії.

Мета і завдання освітнього компонента

Мета викладання освітнього компонента – дати здобувачам вищої освіти теоретичні знання із ґрунтознавства з основами біогеографії; створення уявлення про ґрунт як особливе природно-історичне тіло; визначення понять «ґрунт» і «родючість ґрунту»; вивчення морфологічних ознак, фізичних, хімічних та фізико-хімічних властивостей ґрунту; встановлення впливу на ґрунтоутворюючий процес основних природних та антропогенних чинників; розгляд заходів збереження, відновлення та підвищення родючості ґрунтів; знайомство з основними типами ґрунтів світу. Забезпечити можливість засвоєння студентом знань про: історичні й структурно-функціональні особливості розподілу живих організмів на Землі, причини і закономірності їх поширення; взаємозв'язок та взаємозумовленість органічного світу й середовища життя, чинники зміни біорізноманіття в просторі та часі. Дисципліна є науковою теоретичною базою формування світогляду студента про появу і розвиток життя на планеті, походження людини, про структуру і функціонування екосистем, ризики екологічних кризових ситуацій в сучасному світі.

Основними завданнями освітнього компонента є:

- дати уявлення про ґрунтознавство як фундаментальну природничо-наукову дисципліну, про ґрунти як особливе четверте царство природи, про закони їх розвитку, навчити основам морфологічного аналізу ґрунтового розрізу, ознайомити з різноманіттям та географічними закономірностями розміщення основних типів ґрунтів, розкрити роль ґрунтів у формуванні біогеоценозів та геосфери в цілому; сформувати знання та вміння щодо основних методологічних та методичних підходів біогеографії, дати уявлення щодо просторових закономірностей розподілу живих організмів на Землі, ознайомити з найважливішими типами екосистем та їх угрупованнями, флористико-фауністичними царствами та областями, сформувати знання щодо методів збереження біорізноманіття.

Згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційної програми здобувач вищої освіти:

Демонструє вміння навчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички засобами навчального предмету та інтегрованого навчання **(РН2)**;

Демонструє знання основ фундаментальних і прикладних наук (відповідно до предметної спеціальності), *оперує* базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності **(РН7)**

Генерує обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами **(РН8)**;

Застосовує сучасні інформаційно-комунікаційні та цифрові технології у професійній діяльності **(РН9)**;

Демонструє володіння сучасними технологіями пошуку наукової інформації для самоосвіти та застосування її у професійній діяльності **(РН10)**;

Знає та *розуміє* основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географії, економіки предмет їх дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку географічної та економічної науки **(ПРН 1)**;

Пояснює просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях **(ПРН 2)**;

Описує основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних комплексів, окремих їхніх компонентів, класифікує зв'язки й залежності між компонентами, знає причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них **(ПРН 3)**;

Пояснює зміни, які відбуваються в географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників, *формулює* наслідки й детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства **(ПРН 4)**;

Формує в учнів уміння користуватися географічною та картографічною мовою в навчальному процесі, застосовувати алгоритми користування друкованою і цифровою картографічною продукцією при характеристиці окремих географічних об'єктів і територій **(ПРН 5)**;

Застосовує базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, економіки, теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяє інтерпретувати природно-географічні та суспільно-географічні, економічні явища і процеси, пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії, економіки **(ПРН 6)**;

Уміє характеризувати природні регіони, ландшафти й біогеоценози, пояснювати їхні особливості та взаємозв'язки, сформовані географічним положенням й іншими географічними чинниками (зокрема під час навчальних польових практик) **(ПРН 7)**.

Результати навчання (компетентності)

До кінця навчання здобувачі вищої освіти набудуть такі компетентності:

загальні компетентності:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях **ЗК1..**
- Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності **ЗК2..**
- Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, до комунікації іноземною мовою за предметною спеціальністю **ЗК3.**
- Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі **ЗК4.**
- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та значення у розвитку суспільства, техніки і технологій (**ЗК-8**);

спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету (**ФК-1**);
- Здатність забезпечувати навчання учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області предметної спеціальності (**ФК2**);
- Здатність формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами навчального предмету та інтегрованого навчання; формувати в них ціннісне ставлення, розвивати критичне мислення (**ФК4**);
- Здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем і людиною, розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства (**ПК1**);
- Здатність доцільно і критично використовувати географічні та економічні поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи для пояснення письмовими, усними та візуальними засобами географічних явищ і соціально-економічних процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, державному, локальному) (**ПК2**);
- Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі (світу), материків і океанів, України (**ПК3**);
- Здатність розуміти та пояснювати особливості природних компонентів і об'єктів у сферах географічної оболонки, взаємозв'язки в ландшафтах (**ПК4**);
- Здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних та економічних чинників її розвитку, аналізувати й пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України та регіону (**ПК6**);
- Здатність чітко й логічно відтворювати основні теорії та закони, оцінювати нові відомості й інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної природничо-наукової картини світу відповідно до вимог Державних стандартів загальної середньої освіти з освітньої галузі «Природознавство» в школі (**ПК 7**);
- Здатність реалізовувати краєзнавчий підхід на уроках географії, у позакласній і позашкільній роботі з учнівською молоддю (**ПК8**).

IV. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практичні роботи	Сам. роб.	Конс.	Форма конт-ролю*/Бали
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. <i>Грунтознавство та географія ґрунтового покриву</i>						
Тема 1. Вступ. Об'єкт, предмет і	6	2		4		ДС, ІРС/2

завдання ґрунтознавства, його місце в системі географічних наук. Основні чинники ґрунтоутворення.						
Тема 2. Морфологічні ознаки ґрунту	6	2	2	2		Р, ІРС/4
Тема 3. Ґрунтові колоїди та поглинальна здатність ґрунту	8	2	2	4		Р, ІРС/2
Тема 4. Основні типи ґрунтоутворення.	8	2	2	2	2	ІРС/2
Тема 5. Систематика, класифікація та закономірності географії ґрунтів	6	2	2	2		Т, Р, ІРС/4
Тема 6 Ґрунти бореальних областей	8	2	2	2	2	РМГ, ІРС/2
Тема 7. Ґрунти суббореальних областей	8	2	2	4		ІРС/2
Тема 8. Ґрунтовий покрив субтропіків	6	2	2	2		Р, ІРС/2
Тема 9. Ґрунтовий покрив тропіків	6	2	2	2		Т, Р, ІРС/4
Тема 10 Раціональне використання та охорона ґрунтів	6	2	2	2		Р, ІРС/2
Модульна контрольна робота № 1						МКР/30
Разом за змістовим модулем 1	68	20	18	26	4	50
Змістовий модуль 2. Біогеографія						
Тема 11. Біогеографія як наука. Теоретико-методологічні засади біогеографії	6	2		2		Р, ІРС/4
Тема 12. Походження та розвиток життя на Землі. Різноманітність форм та видів життя на планеті	8	2	2	2		РМГ, ІРС/2
Тема 13. Вчення про біосферу та біоценози	6	2	2	2		Р, ІРС/2
Тема 14. Екологічні чинники середовища. Біогеографічні наслідки сукупної дії екологічних чинників		2	2	4	2	Т, Р, ІРС/4
Тема 15. Поняття про ареал та ареалогію.		2	2	2		Р, ІРС/2
Тема 16. Біоми суходолу. Центри походження культурних рослин і свійських тварин.		2	2	2		РМГ, ІРС/2
Тема 17. Флористична, фауністична та біотична регіоналістика.		2	2	2	2	ІРС/2
Тема 18. Біогеографічне (біотичне) районування України		2	2	2		Р, ІРС/2
Модульна контрольна робота № 2						
Разом за змістовим модулем 2	52	16	14	18	4	50
Усього годин	120	36	32	44	8	100

Методи контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

V. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійне завдання полягає у виконанні реферату відповідно до поданої нижче тематики. Самостійна робота повинна мати обсяг 15-20 сторінок рукописного тексту на аркушах формату А-4, переплетених або поданих у файлової папці. У роботі мають бути представлені такі структурні частини: титульна сторінка, оформлена за стандартними вимогами, зміст, вступ із обґрунтуванням структури роботи, основна частина, висновки, список використаних джерел, додатки.

IV. Політика оцінювання

Політика щодо організації навчання. У навчальному процесі застосовуються лекції з використанням мультимедійного проектора, семінарські заняття, самостійна роботи.

Серед методик та форм навчання даного курсу слід визначити такі *методики викладання*: методика проблемного навчання; *форми навчання*: проблемні лекції та диспути, головна мета яких полягає розвитку у студентів логічного та самостійного осмислення додаткового матеріалу; *методики навчання*: презентації, індивідуальні науково-дослідні завдання, які готують здобувачі вищої освіти самостійно та презентують для присутніх.

Семінарські заняття плануються включають такі напрями роботи: підготовку до семінарських занять за вказаним планом; виконання контрольних питань-завдань; виконання завдань дослідницького характеру; огляд наукових публікацій за обраною проблематикою.

Мета проведення лекцій полягає у формуванні у студентів знань про найбільш загальні закономірності гідрологічних процесів на Землі; роль і значення природних вод у географічній оболонці; основні гідрологічні особливості, що характерні для водних об’єктів різних типів: річок, озер, водосховищ, боліт; основні гідрологічні процеси у водних об’єктах різних типів із позицій фундаментальних законів фізики; основні методи вивчення водних об’єктів; розуміння практичної цінності вивчення гідрологічних процесів і режиму водних об’єктів для раціонального використання їх ресурсів у народному господарстві та для вирішення завдань охорони природи.

Завдання самостійної роботи студентів вважаються виконаними, якщо вони: здані у визначені терміни; повністю виконані (розкривають мету та завдання ІНДЗ).

Консультації викладачем щодо виконання завдань самостійної роботи студентів проводяться згідно затвердженого графіку консультацій.

Політика щодо відвідування занять. Відвідування занять є обов’язковим. Здобувачі вищої освіти зобов’язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати під час консультацій. Студент повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь у навчальному процесі.

Політика щодо академічної доброчесності. Вимоги до академічної доброчесності визначаються «Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників ВНУ ім. Лесі Українки», що розміщується на сайті університету за посиланням: <https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/Polozhennya-Antyplagiat.pdf>

Політика щодо виставлення балів. Загальна сума балів набраних за семестр може досягати максимально 100 балів. З них 40 балів поточний контроль. В т.ч. – 30 балів за зарахування практичних робіт і 10 балів – самостійна робота. Максимальна оцінка за

модульну контрольну роботу – 60 балів. Обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час занять; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання.

V. Підсумковий контроль

Форма контролю – іспит. В білеті – 3 питання, кожне з яких оцінюється у 20 балів. За результатами підсумкового контролю від загальної суми балів, набраної здобувачем вищої освіти протягом семестру, віднімаються результати модульних контрольних робіт і додаються бали, отримані на іспиті.

Рейтингову кількість балів здобувача освіти формують бали, отримані за модульні контрольні роботи, які проводяться у формі відкритих тестів (максимум – 60 балів) та виконання завдань тем змістових модулів (максимум – 40 балів).

До модульної контрольної роботи допускаються здобувачі освіти, які опрацювали весь обсяг теоретичного матеріалу у т.ч. і матеріал самостійно, виконали практичні і семінарські роботи. Модульний контроль проводиться у вигляді контрольної роботи, завдання якої обов'язково включають матеріал, який передбачено до самостійного опрацювання студентами.

Рейтинг здобувачів вищої освіти з навчальної роботи визначається відповідно до «Положення про організацію контролю та оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти...» у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

Якщо у підсумку виконання усіх видів навчальної роботи з даної дисципліни здобувачів вищої освіти набирає не менше 75 балів, то вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з навчальної дисципліни. У протилежному випадку, або за бажанням підвищити рейтинг, студент складає екзамен. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються.

На іспит виносяться основні питання, типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

До іспиту не допускається здобувач вищої освіти, який набрав менше ніж 20 балів за навчальну роботу впродовж семестру, не виконав і не здав усі практичні завдання, не відвідував без поважних причин більшу частину лекцій.

VI. Методи та форми оцінювання

Методи: лекції, практичні (семінарські) заняття, методи проблемного навчання, частково-пошукові, дослідницькі, вербальні, ілюстративно-демонстраційні, прикладні, інтерактивні; самостійна робота студентів (аудиторна, позааудиторна), консультації.

Форми оцінювання: усне опитування (індивідуальне, фронтальне). Оцінка участі у дискусії за питаннями для обговорення. Перевірка виконання завдань практичних робіт (індивідуальних, кооперовано-групових) та завдань для самостійного опрацювання. Тестування, модульна контрольна робота, екзамен.

VII. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента

Академічна доброчесність: виконані завдання студентів мають бути їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших осіб є прикладами можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідування занять дає можливість отримати задекларовані загальні та фахові компетентності, вчасно і якісно виконати завдання. Пропущені заняття можна

відпрацьовувати у визначений час згідно графіка. За умови індивідуального навчального графіка студент має можливість отримати позитивну оцінку завдяки виконанню планових завдань та контрольного опитування. У будь-якому випадку здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Складання модулів відбувається лише раз, відповідно до встановленого терміну, оскільки є можливість отримати бали на іспиті.

Основні платформи для комунікації викладача зі здобувачами освіти:

- Moodle (новинний форум, система приватних повідомлень, коментарі до завдань).
- Індивідуальна консультація може бути надана здобувачу освіти в аудиторії (згідно розкладу консультацій), в телефонному режимі, у формі відповіді на письмовий запит, надісланий на електронну пошту викладача.

Неформальна освіта при викладанні освітнього компонента

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_Визнання_резул_татів_ВНУ_ім._Л.У._ред.pdf).

Сертифікати участі у майстер-класах (семінарах, курсах тощо) на тематику, яка відповідає темам курсу, є достатньою підставою для зарахування відповідних тем.

VIII. Підсумковий контроль

Оцінювання здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2023-09/2023_Polozh_pro_otzin.pdf

Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач освіти за поточну навчальну діяльність з освітнього компонента, становить 40 балів. При цьому враховуються присутність на заняттях та активність студента під час занять; вимоги академічної доброчесності; своєчасність виконання завдання.

Підсумкова модульна оцінка визначається в балах як сума поточної та контрольної модульних оцінок. Модуль зараховується здобувачеві, якщо він успішно виконав всі види навчальної роботи, передбачені силабусом освітнього компонента. Якщо підсумкова оцінка (бали) з освітнього компонента становить не менше як 75 балів, то, за згодою здобувача освіти, вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з ОК (навчальної дисципліни). У протилежному випадку, або за бажанням підвищити рейтинг, студент складає екзамен. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються.

На екзамен виносяться основні питання, типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують умінь синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

До екзамену не допускається здобувач вищої освіти, який набрав менше ніж 20 балів за навчальну роботу впродовж семестру, не виконав і не здав усі практичні завдання, не відвідував без поважних причин більшу частину лекцій.

Шкала оцінювання

Переведення оцінок, виражених у балах за 100-бальною шкалою, в лінгвістичну шкалу та шкалу ECTS здійснюється наступним чином:

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

ІХ. Орієнтований перелік питань до екзамену

1. Поняття про ґрунт і його родючість.
2. Ґрунтознавство, як наука його основні положення.
3. Основні морфологічні ознаки ґрунтів.
4. Історія вивчення ґрунтів.
5. Болотні ґрунти. глеєвий процес ґрунтоутворення.
6. Закономірності розповсюдження ґрунтів на Земній кулі.
7. Основи ґрунтово-географічного районування.
8. Завдання охорони ґрунтів.
9. Ґрунтово-кліматичні пояси, області, зони, провінції, округи, райони.
10. Структура ґрунту та її значення.
11. Методологія і методи дослідження ґрунту.
12. Значення ґрунтознавства для фізичної географії, екології та охорони навколишнього середовища.
13. Поняття про чинники ґрунтоутворення.
14. Основні фізичні властивості ґрунтів.
15. Ґрунтово-географічне районування України.
16. Роль клімату в ґрунтоутворенні.
17. Сільськогосподарське використання чорноземів.
18. Біологічні чинники ґрунтоутворення.
19. Повітряний режим ґрунту.
20. Ґрунтовий профіль, його будова.
21. Материнські породи (ґрунтотворні).
22. Вплив рельєфу на ґрунтоутворення.
23. Водно-фізичні властивості ґрунтів.
24. Класифікація та діагностика ґрунтів.
25. Генетичні горизонти та їх характеристика.
26. Значення віку у ґрунтознавстві.
27. Гранулометричний склад ґрунту.
28. Гумус, його склад і властивості.
29. Значення господарської діяльності людини в процесі ґрунтоутворення.
30. Підзолистий процес ґрунтоутворення.
31. Морфологічні ознаки генетичних горизонтів.
32. Охорона ґрунтів від ерозії та дефляції.
33. Характеристика твердої фази ґрунту.
34. Принципи сучасної класифікації ґрунтів.

35. Гранулометричний склад ґрунту і його класифікація.
36. Ґрунтово-географічне районування, як важливий розділ ґрунтознавства.
37. Екологічне та агрохімічне значення гумусу, його вміст в ґрунтах.
38. Агроґрунтове районування України.
39. Підзолисті ґрунти та їх класифікація.
40. Бурі лісові ґрунти та їх класифікація.
41. Захист ґрунтів від переущільнення.
42. Болотні ґрунти. Поширення, властивості та використання.
43. Використання торфово-болотних ґрунтів.
44. Ґрунтово-біокліматичні пояси України.
45. Дерновий процес ґрунтоутворення. Дернові ґрунти.
46. Захист ґрунтів від забруднення радіонуклідами.
47. Розповсюдження, властивості та класифікація сірих лісових ґрунтів.
48. Вплив техногенезу на деградацію ґрунтового покриву.
49. Чорноземи: поширення, властивості, класифікація.
50. Сільськогосподарське використання торфових ґрунтів.
51. Закономірності ґрунтово-географічного районування.
52. Торфово-болотні ґрунти: розповсюдження, властивості та класифікація.
53. Екологічні функції ґрунту.
54. Кислотність ґрунтів та шляхи її усунення.
55. Техноземи та їх характеристика.
56. Ґрунти арктичної і тундрової зон. Умови ґрунтоутворення, генеза і класифікація.
57. Розповсюдження, властивості та класифікація підзолів.
58. Основні напрямки розвитку ґрунтознавчої науки.
59. Буферність ґрунтів.
60. Дерново-підзолисті ґрунти: розповсюдження, властивості та класифікація.
61. Сірі лісові ґрунти та опідзолені чорноземи. Розповсюдження, властивості та класифікація.
62. Біологічна вбирна здатність.
63. Ґрунти річкових заплав: генеза та властивості.
64. Суть ґрунтоутворюючого процесу.
65. Роль антропогенного чинника в генезі ґрунтів.
66. Ґрунти гірських країн. Закономірності поширення ґрунтів у горах.
67. Рослинні формації та їх роль у ґрунтоутворенні.
68. Солонці: генеза, будова профілю та класифікація.
69. Родючість ґрунту та її категорії.
70. Значення ґрунту в біосфері.
71. Чорноземи лісостепової зони: генеза, властивості та класифікація.
72. Каштанові ґрунти: поширення, генеза, будова профілю та властивості.
73. Основні етапи історичного розвитку біогеографії. Життя на планеті. Походження та еволюція.
74. Біогеохімічні провінції. Колообіг вуглецю.
75. Поняття про біосферу. Її межі.
76. Біоценоз. Структура, ярусність. Стадії виникнення біоценозу. Добова та сезонна динаміка.
77. Проективне покриття.
78. Фітоценоз та зооценоз. Прояв ярусності та мозаїчності.
79. Мікоценоз та мікроценоз. Прояв ярусності.
80. Біотичні чинники середовища.
81. Вчення про ареал. Межі ареалу
82. . Біом полярних пустинь.
83. Особливості біомів: тундра.

84. Біом лісотундри
85. Біоми суходолу: тайга.
86. Біоми суходолу: широколисті ліси помірного поясу.
87. Біоми суші Землі: мішані ліси помірного поясу.
88. Особливості біомів суходолу: сезонно-вологі мусонні ліси помірного поясу
89. Біоми суходолу: твердолистяні ліси та чагарники.
90. Біоми суходолу: вологі тропічні ліси.
91. Біом тропічних пустинь.
92. Біоми суходолу: степи.
93. Біоми суходолу: тропічні мусонні сезонно-вологі ліси.
94. Біоми суходолу: екваторіальні ліси. Висотна поясність.
95. Життя у Світовому океані
96. Особливості біоти островів у зв'язку з їх походженням
97. Органічний світ прісноводних водойм суходолу
98. Центри походження культурних рослин. Роботи Вавілова М.
99. Центри походження свійських тварин.
100. Флористичне районування суші Землі. Макаронезійська область
101. Флористичне районування суші Землі. Середземноморська область
102. Флористичне районування суші Землі. Східно-Азійська (Японо-Китайська) область.
103. Флористичне районування суші Землі. Капське царство.
104. Флористичне районування суші Землі. Австралійське царство.
105. Флористичне районування суші Землі. Сонорська (Мандреанська) область.
106. Флористичне районування суші Землі. Ірано-Туранська області
107. Флористичне районування суші Землі. Циркумбореальна (Євросибірсько-Канадська) область.
108. Флористичне районування суші Землі. Область Скелястих гір
109. Флористичне районування суші Землі. Чилійсько-Патагонська область.
110. Флористичне районування суші Землі. Карибська область.
111. Флористичне районування суші Землі. Гвінео-Конголезька область.
112. Флористичне районування суші Землі. Індійська область.
113. Флористичне районування суші Землі. Індокитайська область.
114. Фауністичне районування суші Землі. Манджуро-китайська підобласть.
115. Фауністичне районування суші Землі. Європейсько-Сибірська підобласть.
116. Фауністичне районування суші Землі. Центральнаазійська підобласть.
117. Фауністичне районування суші Землі. Австралійська під область.
118. Фауністичне районування суші Землі. Папуаська під область.
119. Фауністичне районування суші Землі. Середземноморська підобласть.
120. Фауністичне районування суші Землі. Сонорська під область.
121. Фауністичне районування суші Землі. Мадагаскарська підобласть.
122. Фауністичне районування суші Землі. Гавайська підобласть.
123. Фауністичне районування суші Землі. Полінезійська під область.
124. Фауністичне районування суші Землі. Неотропічна область.
125. Фауністичне районування суші Землі. Бразильська під область.
126. Гідатофіти: визначення, приклади.
127. Ксерофіти: поняття, приклади
128. Сукуленти: поняття, приклади
129. Гігрофіти: поняття, приклади.
130. Мезофіти: поняття, приклади.
131. Маквіс: поняття, види, поширення.
132. Космополіти: поняття, приклади.
133. Реофільні види: визначення, приклади.
134. Лімнофільні види: поняття, приклади.

135. Релікти: поняття, приклади.
136. Ефемери та ефемероїди.
137. Паразитизм: поняття, різновиди, приклади.
138. Хижацтво: види, прояви, приклади.
139. Трофічні ланцюги живлення.
140. Ендеміки: поняття, приклади.

Х. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Методичне забезпечення курсу

1. Полянський С. В. Ґрунтознавство з основами біогеографії: методичні вказівки до виконання практичних робіт студентам денної та заочної форм навчання. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2022. 124 с.
2. Полянський С. В. Ґрунтознавство з основами географії ґрунтів: конспект лекцій. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2020. 136 с.
3. Полянський С. В. Ґрунтознавство з основами географії ґрунтів: понятійно-термінологічний словник. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2021. 183 с. ISBN 978-617-7272-64-8
4. Тарасюк Н.А., Тарасюк Ф. П. «Біогеографія»: практикум з курсу. Луцьк : Східноєвр. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2016. 111 с.

Основна література

1. Веремеєнко С. І., Шевчук М. Й. Ґрунтознавство: навч. посіб.; за ред. д. с.-г наук, проф. С. І. Веремеєнка. Рівне : НУВГП, 2015. 300 с.
2. Назаренко І. І., Польчина С. М., Дмитрук Ю. М. [та ін.]. Ґрунтознавство з основами геології : підручник Чернівці: Книги–XXI, 2006. 504 с.
3. Красеха Є. Н. Біогеографія з основами екології. Одеса: Астропринт, 2012. 572 с.
4. Красеха Є. Н., Позняк С. П., Кіт М. Г. Картографування ґрунтового покриву. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 498 с.
5. Климович П. В. Ґрунтознавство і географія ґрунтів. Ч. 1. : Тексти, лекції. Львів: Вид. центр Львів. ун-ту, 2000. 180 с.
6. Комплексний атлас України [Карти] / відп. ред. Л. М. Веклич ; Держ. ком. з природ. ресурсів України, Держ. наук.-вироб. п-во "Картографія". 1 : 4 500 000. К. : Картографія, 2005. С. 37–39.
7. Кукурудза С. І. Біогеографія. Львів: Видав. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. 480 с.
8. Кукурудза Семен, Блажко Наталія, Сенчина Богдана. Біогеографія. Навч.-метод. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2018. 91 с.
9. Лабораторний практикум з ґрунтознавства : навч. посіб. / [Д. Г. Тихоненко, В. В. Дегтярьов, Л. Л. Величко та ін.] ; за ред. проф. Д. Г. Тихоненка. Вінниця : Нова кн., 2010. 443 с.
10. Наконечний Ю. І. Практикум з ґрунтознавства і географії ґрунтів : навч. посіб. Львів : Вид-во Львів. ун-ту ім. І. Франка, 2013. 373 с.
11. Панас Р. М. Ґрунтознавство : навч. посіб. Львів : Новий світ-2000, 2008. 371 с.
12. Позняк С. П. Ґрунтознавство і географія ґрунтів. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2010. Ч. 1. 270 с.; Ч. 2. 285 с.
13. Позняк С. П., Красеха Є. Н., Чинники ґрунтоутворення. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. 400 с.
14. Польчина С. М. Польові дослідження та картування ґрунтів : навч. посіб. для вищ. навч. закл. К.: Кондор, 2009. 220 с.
15. Полянський С. В. Агроекологічний стан ґрунтового покриву еталонних осушувальних систем у басейні р. Прип'ять. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія*. Тернопіль: СМП "Тайр". №1 (випуск 36). 2015. С. 173 – 179. ISSN 2311-3383.

16. Полянський С. В. Ґрунти Волинської області та рекомендації щодо їх використання. Сучасний екологічний стан та перспективи екологічно безпечного стійкого розвитку Волинської області: кол. моногр. за ред. В. О. Фесюка. К.: ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2016. С. 152–161.
17. Полянський С. В. Ґрунти Волинської області та рекомендації щодо їх використання. Сучасний екологічний стан та перспективи екологічно безпечного стійкого розвитку Волинської області: кол. моногр. / за ред. В. О. Фесюка. К.: ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2016. С. 152–161.
18. Полянський С. В. Дефляційні процеси на ґрунтах Волинської області. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Екологія»*, вип. 12. Харків: Харківський нац. ун-т, 2015. № 1147. С. 81 – 86. ISSN 1992-4259.
19. Полянський С. В. Екологічні проблеми ґрунтового покриву Волині. Сучасний екологічний стан та перспективи екологічно безпечного стійкого розвитку Волинської області: кол. моногр. за ред. В. О. Фесюка. К.: ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2016. С. 166–173.
20. Полянський С. В. Історія дослідження заболочених ґрунтів Волинської області. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, № 1104. Серія «Екологія»*, вип. 10. 2014. С. 67 – 73.
21. Полянський С. В., Полянська Т. О. Стан ґрунтового покриву Копайвської осушувальної системи (Волинської області). *International scientific and practical conference «Ideas and innovations in natural sciences»: conference proceedings, March 12–13, 2021. Lublin: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2021. P. 160–164. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-006-3-37>*
22. Решетило О. Зоогеографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 232с.
23. Україна : навчальний атлас [Карти] / [редкол. : В. М. Бабіченко та ін.] ; гол. ред. Ф. В. Зузук ; ГУГКіК. 1 : 4 500 000. – К.: Наук.-вироб. п-во “Картографія”, 1998. С. 38–39.
24. Фесюк Василь, Мороз Ірина, Федонюк Микола, Мельник Олександр, Полянський Сергій. Методика та практична імплементація дослідження зміни лісистості Волинської області із використанням методів ДЗЗ. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія «Геологія. Географія. Екологія»*, 2023. Вип. 58. С. 274-289. <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2023-58-21>
25. Fesyuk, V.O., Moroz, I.A., Chyzhevskaya, L.T., Karpiuk, Z.K., Polianskyj, S.V. Burned peatlands within the Volyn region: state, dynamics, threats, ways of further use. *Journal of Geology, Geography and Geoecology*, 29 (3), 2020. P. 483–494. doi: 10.15421/112043
26. Fesyuk V.O., Moroz I.A., Kirchuk R.V., Polianskyi S.V., Fedoniuk M.A Soil degradation in Volyn region: current state, dynamics, ways of reduction *Journ. Geol. Geograph. Geoecology*, 30 (2), 2021. P. 239–249. doi: 10.15421/112121.

Додаткова література

1. Гамаюнов В. Є., Гринь А. І. Тлумачний словник з ґрунтознавства. Херсон : Колос, 2001. 83 с.
2. Географічна енциклопедія України : в 3 т. / редкол. : О. М. Маринич (відп. ред.) [та ін.]. К. : Укр. радян. енцикл. ім. М. П. Бажана, 1989–1993.
3. Ґрунтознавство : підруч. для підготовки бакалаврів в агр. вищ. навч. закл. II–IV рівнів акредитації напряму підготовки «Агрономія». Д. Г. Тихоненко, М. О. Горін, М. І. Лактіонов [та ін.] ; ред. : Д. Г. Тихоненко. К. : Вищ. освіта, 2005. 703 с.
4. Ґрунтознавство: [на Україні] // Енциклопедія українознавства. [голов. ред. В. Кубійович]. – Львів : [б. в.], 1993. Т. 2. С. 482–483.
5. Гудзь В. П. Тлумачний словник з загального землеробства. К. : Аграрна наука, 2004. 220с.
6. Зелена книга України /За заг. ред. Я.П. Дідуха. К.: Альтерпрес, 2009. 448с.
7. Землеробство та меліорація: підручник / уклад.: І. І. Назаренко, І. С. Смага, С. М. Польчина, В. Р. Черлінка. Чернівці: Книги–XXI, 2006. 543 с.

8. Кармазиненко С. П. Мікроморфологічні дослідження викопних і сучасних ґрунтів України: проект «Наукова книга – 2010» (молоді вчені) : монографія. К.: Наук. думка, 2010. 117 с.
9. Лактіонов М. І. Агроґрунтознавство : навч. посіб. Х.: Вид. Шуст А. І., 2001.
10. Охорона ґрунтів і відтворення їх родючості : підручник [В. О. Забалуєв, А. Д. Балаєв, О. Г. Тарарико та ін.]. К. : [б. в.], 2013. 312 с.
11. Полянська Т. О., Полянський С. В., Соловей В. В., Качаровський Р. Є., Паушук А. Я., Риковський О. В., Шевчук А. С. Заходи покращення геоекологічного стану меліорованих земель осушувальної системи «Цирська». Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації : матеріали Міжнар. наук. інтернет-конференції, 28 квітня 2023 р.: зб. наук. праць. Переяслав, 2023. Вип. 93. С. 11–14.
12. Полупан М. І., Соловей В. Б., Кисіль В. І., Величко В. А. Визначник еколого-генетичного статусу та родючості ґрунтів України: навч. посіб. К.: Урожай, 2002. 315 с.
13. Польчина С. М. Основні типи ґрунтів у системі ФАО/WRB : навч. посіб. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 2006. Ч. 1. 151 с.
14. Польчина С. М. Профільно-диференційовані оглеєні ґрунти Передкарпаття: генеза, варіабельність, систематика. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 2014. 272 с.
15. Сологор К. А. Омельковець Я. А. Основи зоогеографії: навчальний посібник. К. : ВЦ «Академія», 2013. 224 с.
16. Червона книга України. Рослинний світ / За заг. ред. Я.П. Дідуха. К.: Глобалконсалтинг, 2009. 900 с.
17. Червона книга України. Тваринний світ / За ред. І.А. Акімова К.: Глобалконсалтинг, 2009.

Інформаційні ресурси

1. https://uk.wikipedia.org/wiki/geografica.net.ua/www.sea.gov.ua/GIS/BSR/UA/documents/legislation/Prog_bio.htm bibliofond.ru / view.aspx?id=484925 ecologyknu.wix.com / ecologyknu # ! untitled / c1yat childflora.org.ua biology.org.ua
2. <http://igu.iatp.org.ua/frame-ukr.htm> – Український географічний журнал.
3. www.botany.kiev.ua/Jour_ubj.htm – Український ботанічний журнал.
4. www.lnu.edu.ua/faculty/geography/Publik/Period/visn/visn.html – Вісник Львівського університету. Серія географічна.
5. www.library.lnu.edu.ua – наукова бібліотека ЛНУ ім. І. Франка.
6. www.nbu.gov.ua – наукова бібліотека імені В. Вернадського.
7. www.nas.gov.ua – наукова бібліотека імені В. Стефаника.